8.

DISPUTATIO MEDICA De MELANCHOLIA HYPOCHONDRIACA,

Quam

Divina Favente Gratia,

Juſſu & autoritate Illuſtris & Gratioſi MEDICORUM, *in Alma hac Salana Patria, Ordinis,*

SUB PRÆSIDIO

Viri Ampliſſimi, Excellentiſſimi & Experientiſſimi

DN. GVERNERI ROLFINCKII

Hamb. Philoſophi & Medici Eminentiſſimi, Med. Pract. & Chimiæ Prof. Publ. Celeberrimi, Facult. Med. p. t. Decani ſpectatiſſimi, Senioris graviſſimi, Dn. Promotoris & Patroni filiali obſervantia æternùm colendi, honorandi,

Pro LICENTIA, & ſummis in Arte Medica honoribus privilegiisque DOCTORALIBUS legitimè conſequendis,

Publico examini ſubmittit,

JOHAN-THEODORUS Schenck/

Ad d. Februarii

Horis locisque conſvetis.

JENÆ

E calcographéo BLASI LOBENSTEINS.

M. DC. XLIV.

HOmo, quem, ut ſcribit Galen. 14. de uſu part. c. 2. ſi fieri potuiſſet, natura maximè optâſſet immortalem, inopinatis incertisq; rerum caſibus ſubjectus, vitro ſubtili haud abſimilis eſt, quod vel leviſſimos duriuſculæ rei attritus ferre nequit, ſed momentum frangitur. Varium & mutabile ſemper animal eſt, & modò ut roſa marcet, modò ut lilium livet. Hæc corporis viciſſitudo, quot quæſo morborum inſultibus defatigatur? quot inquietis Faunorum vexatur ludibriis? Neque hoc ſolùm meminiſſe ſat eſt; tandem enim fata manent omnes & pauci læta arva tenemus. At non opus eſt verbis, rerum ubi adſunt teſtimonia. Dabit nobis ea MELANCHOLIA HYPOCHONDRIACA, affectus ille calamitoſus, quò qui laborant, præter peregrinos, quos ſæpè affectant mores, non raro, velut de Cariæ inſulæ incolis Stratonicus Cytharædus jocabatur, mortui quaſi obambulant & loquuntur, ſine causâ expaveſcunt, & pluries chamæleonte colorem in metu mutant. De quo *Plutarch. in propr. lib. utrum plus rationis inſit aquatilibus quàm beſtiis?* Actus hos ſtudioſè collegerunt *Marcell. Donat. Hiſtor. med. mirab. l. 2. cap. 1. Joh. Schenckius lib. Obſervat. Med. de melanch.*

Ne autem actum agamus, quid de nominis tùm ETYMOLOGIA, tùm SYNONYMIA, ceu principio in omni re & diſputatione, Galeno monſtrante viam in examine contra Theſſalum *l. m. m. 5.* ſciendum, paucis prælibabimus.

NOMEN ſuum partim à causâ, partim à loco cauſam continente, accepit. Ratione *prioris* vocatur μελανχολία, ἀπὸ τῆς μελαίνας χολῆς, i. e. modô humoris ſubſtantifico, à quo procedit. *Galen. 3. de loc. aff. 7. Paulus lib. 3. cap. 14:* Ratione *poſterioris*, ὑποχονδριακὴ, ἀπὸ τῶν ὑποχονδρίων, i. e. regione, quæ τοῖς χόνδροις ὑπόκειται, in qua materia illa morbifica generatur & alitur. Latet tamen in hoc utroque nomine non levis ambiguitas, quam oſtendit ex *Galeno 2. de natur. fac. 9. Daniel Sennert. Inſtit. lib. 2. p. 2. c. 6. Andr. Laur.*

lib. 6. Hiſtor. anatom. cap. 2. Barthol. Caſtellus, Lexic. Med. p. m. 174. Nos illos imitamur, qui humoris melancholici cum *Celſo* latitudinem *lib. 2. cap. 1.* obſervant, & cum Hipp. *6. Epidem. & com. 2. in 3. Epidem.* vocis τοῦ ὑποχονδρίου metonymiam, re exigente, non negligunt. Dicitur aliàs ΦΥΣΩΔΗΣ, ob urgens conjunctum ſibi σύμπτωμα, à quo & morbi nonnunquàm ſuas appellationes mutuantur, *vid. Galen. 2. m. m. 2. Hippocrates aph. 64. ſ. 5.* idem non reticuit, ubi lac dare, malum eſſe ait illis, οἷσιν ὑποχόνδρια μετέωρα διαβορβορύζοντα. Ad quem modum etiam à *Galeni* commentatoris principis interpretibus, nunc FLATULENTUS, nunc PRÆCORDIALIS dictus remanſit; licet græca & genuina ejus appellatio in Latinorum colonia nec rem nec nomen mutet amplius. Arabs MIRACHIAM vocat, à mirach, ventrem ipſis, quibusdam verò meſenterium denotante. *Avicen. lib. 3. f. 1. t. 4 cap. 18. Paracelſus*, ſuo HYPOCHONDRIORUM ♀RO eandem rem explicat. Itali voce MELANCONIA HYPOCHONDRIACA latiniſſant. Germanis die Schwermütigkeit/ quibusdam in locis die Miltzkranckheit vocatur.

DEFINITUR: Delirium imaginationis & rationis ſimul, ſine febre, cum metu & triſtitia, citra manifeſtam cauſam, non continuum, dependens ab obtenebratione ſpirituum animalium, introducta à vapore melancholico p. n. & peculiariter diſpoſito, ex hypochondriis ad cerebrum elevato & transmiſſo.

GENUS ſua FORMA limitatum PROXIMUM eſt παραφροσύνη τῆς φαντασίας καὶ διανοίας ſimul, ſine febre, cum metu & triſtitia, citra manifeſtam cauſam, non continua; REMOTUM eſt σύμπτωμα. Læduntur enim functiones animales principes, *Galen. 2. de caus. ſympt. cap. ult.* & quidem depravatè, licet κατὰ συμπάθειαν; cum non obſtet, principium & generationem affectionis ex alia parte eſſe,

ut

ut Αὐτόγραφος *lib. de melanch.* habet. Quomodo autem in Animam cadat, quæ incorporea, *ἀναλλοίωτος, ἄφθαρτος καὶ ἀκήρατος*, omniumque affectionum ſecura, docet *Hipp. lib. de diæt. ad finem.* Et in Cor *Hieron. Mercurial.* de *aff. capit. part. anex. lib. 1. c. 10.* Eſſe vero I. ΠΑΡΑΦΡΟΣΎΝΗΝ fatetur *Galen. de Sympt diff. cap. 3.* cujus genuinam ſignificationem, quam hìc intendimus, ſupplent verba I. ΤΗ͂Σ ΦΑΝΤΑΣΊΑΣ, quam lædi *l. c.* fusê probat *Galen.* & cum hoc potiſſima veterum pars conſentit. *II.* ΚΑῚ ΔΙΑΝΟΊΑΣ; nam & hanc lædi iidem Clariſſimi viri Galeni exemplis docti approbavêre. Nolunt tamen in omni melancholiâ utraque ſimul & ſemper ut lædatur, neceſſum eſſe, uti cenſuit *Thomas Ravennates. Alexand. Maſſar. in prax. l. 1. c. 21. de melanchol.* eundem trahit funem, perinde ac *Mercurial. l. cit.* Nobis eorum placet opinio, qui melancholiam, dum mentis alienationem definiunt, imaginationem læſam præſupponunt & conſequenter rationem ſimul læſam eſſe, concludunt; id nos ſignificaturi intellectum damus voce *τὸ* 3. simul. Venerandus *Præceptor* noſter *& Præſes* in *diſput. patholog. ſecundum ordinem Abubetri Rhaſæ, quinta, de Melanchol. & mania*, eandem voculam definitioni ſuæ *ὁμοψήφως* addidit. Nec res fallit. Etenim non conſiſtit morbus iſte in hoc, ut quis ſibi imaginetur, ſe longum habere naſum, ſe mortuum eſſe &c. (hoc enim modo plurimi bonæ rationis homines, & illi, qui extra dementiæ notam, depravatam habent imaginationem, melancholicæ deſipientiæ accuſarentur; item & dormientes.) Sed quod non cognoſcant verum à falſo, huic falſæ imaginationi adſtipulentur, & in hâc obſtinatè perſiſtant. Fit autem utrumque tàm ab imaginatione, quàm à ratione; illâ per ſe & ratione organi: hâc per accidens & errore objecti, pro tempore non ſanâ. Favet huic noſtræ opinioni ſuffragium *Pauli Zacchiæ Phil. & Med. Romani Excellentiſſimi lib. 2. quæſt. medico-legal. t. 1. quæſt. 4.* In quacunque dementia, inquit, imaginatio læſa eſt, ſed per ſe delirium hoc non conſtituit, quia non errat, nihil negat, nihilque affirmat, non diſcurrit, ſed phantaſmata intuetur; Ergò ratio erit illa, quæ, cum non ſana, ex falſitate præmiſſarum vel falſum concludit, falſum tamen non agnoſcit, vel ex non neceſſario neceſſarium concludit, idque vel exemplo, vel enthymemate, vel in-

ductione, vel ſyllogiſmo. 1. Exemplo: Amicus meus ſumſit pharmacum & mortuus eſt. E. Si aſſumam medicamentum, morior. 2. Enthymemate: Plures in hâc domo commorantes mortui ſunt. E. & ego, qui in hac domo habitavi, mortuus ſum. 3. Inductione: hic & iſte, & alter & ille alter ſunt mihi inimici, hi autem ſunt omnes homines. E. omnes homines ſunt mihi inimici. 4. Syllogiſmo: Mortui non comedunt, non loquuntur. Ego ſum mortuus. E. mihi non comedendum, non loquendum.

Cæterùm non omnia Sub Eodem Genere continentur à melancholicis per phantaſmata oblata, ſed Variô Modo, occultô & manifeſto. Nonnunquam in una re tantùm lapſus accidit, conſtante in reliquis judicio. *Aretæus lib. 1 de cauſ. & ſign. diuturn. cap. 5.* Talis ille erat, qui in apice digiti mundum ſe gerere perſvaſum ſibi habebat, nolens propterea mingere, ne ſimul cum mundo interiret. Alius quidam Patavii, referente medico illo famoſiſſimo *Benedicto Sylvatico, Equite, & Lectore Primario Practico*, mulieres quocunque obvias fugiebat, ne ab illis, quas acubus undique refertas eſſe ajebat, pungeretur. Conſimilem huic & omninò ridiculam *Paulus Zacchias l. c. quæſt. 3.* hiſtoriam narrat, de quodam melancholico, qui Romæ in hoſpitali incurabilium vivens, cum ad interrogata cujusdam, de ſingulis delirantium conditionibus, prudenter admodum reſpondiſſet, tandem, cum alius quidam ipſis obviam factus, triſtis & cogitabundus, hic, pergit ille, putat ſe eſſe ſpiritum ſanctum, ſed vide, quàm à vero abſit, cum me ipſum præſentem hic videat, qui vere ſpiritus ſanctus ſum.

Memoria vero non vel raro læditur, ob crebram & innumeram phantaſmatum oblationem, quam retinere non valet. Illæſam verò teſtatur illorum verſutia, quam in carminibus pangendis, lingvisque exercendis mirè produnt. *Foreſt. in ſuis obſerv. med. fide digna annotavit exempla lib. 10. obſ. 15. & 19. in Schol.*

Porrò, quoad differentiam ſpecificam, II. ΑΠΥΡΕΤΟΣ vel ſine febre eſt. *Galenus in comment. 1. prorrhet. 1.* μαίνεσθαι, i. e. *inſanire dicunt eos, qui citra febrem deſipiunt.* Hinc inſania magis quid eſt delirio, iis præſertim, qui phrenetici dicuntur. *Hipp. 3. Epid. 3 ſ. 3. t. 6.*

III.

III. Cum Metu Et Tristitia Citra Manifestam Cauſam. Tam arctè hæc inter ſe copulantur, ut ſecundum *Hercul. Saxon. Præl. Pract. lib. 1. cap. 16.* non ſit melancholicus, qui non ſimul timeat & triſtetur. Timor ad imaginationem ſpectat, quam depravatam ſequitur, & eſt morboſus: Mæſtitia vero eſt affectus ſequens hunc timorem, undè contriſtantur, & dum triſtantur, aſſentiuntur illi falſæ imaginationi. Hæc irrationabilis triſtitia & metus (ſolent hiſce interdum ſolùm deſipientes ſe ſpectatum præbere) anſam dubitandi dedit *Johanni Manardo, Medico Ferrarienſi notiſſimo*, quo minus Dn. Aurelium Recordatum, Equitem Mantuanum, melancholia hypochondriaca laborare poſſe, præter communem medicorum conſultationem factam, crederet. *Marcell. Donat. hiſtor. Med. mirab. lib. 4. cap. 8.* tamen eandem aſſerit; quam ſuo calculo comprobat *Amat. Luſitan. Cent. Med. Curat. 4. curat. 54. Galenus 3. de loc. aff. 7.* dum in Dioclem Caryſtium, qui melancholiam hypochondriacam traditurus, inſeparabiles illos characteres, ab *Hipp. 6. aph. 23.* allatos, *φόβον* ſcil. *καὶ δυσθυμίην* longo tempore perſeverantem, omiſerat, invehitur, ſubnectit, in hæc duo accidentia *Hippocratem* omnia melancholicorum accidentia coëgiſſe.

Nec tamen Eiusdem timoris Modus: Accidit, ut quandoque ſint triſtes, quandoque hilares; unam rem modò ament, modò odio habeant. Quam mentis inconſtantiam in Parmeniſco *Hipp. 3. Epid. t. 82.* annotare non oblitus fuit. Id quod non miramur, dummodò objectorum facilè ſive difficulter aſſequendorum recordemur, ob quæ variis agitantur animi pathematibus. Sed cum *δευτέρως* hæc accidant, formalitatem melancholiæ non tollunt.

IV. Non Continua tandem; reſpectu ſcil. illius, quæ eſſentialiter cerebro ineſt, quæ intermiſſionis expers; hæc acceſſiones habet, & modo ſeptimanarias, modo menſtruas & annuas. Hujus rei fidem ſupplet *Thomas Eraſtus conſil. med. 14.* Et ſequitur hæc acceſſio potius motum morbi ab accidentalibus, quàm ab eſſentialiter inhærentibus. Tàm diu enim delirare quis dicitur, quam diu præſentati phantaſmatis falſitatem non agnoſcit. Sic Romæ primarius nobilis Hypochondriacus, notabili delirii gene-

genere correptus, avem ſe eſſe affirmabat, aviumque geſticulationes imitabatur. *Paul. Zacch. in tract. curioſiſſimo de' mali hypochondr.* Inſaniunt nonnunquam manifeſtiſſimè, ut in eſſentiali; nonnunquam planè nihil circa agibilia committunt, ſed aliquid morbi accidens leve, quandoque pro intolerabili judicant. Sic Venetiis vir erat, qui quotiescunque domo exiens, inſignes in utroque brachio perſentiebat dolores, quos domi latens experiebatur nunquam.

SUBJECTUM πρῶτον δεκτικὸν, ratione Affectus eſt CEREBRUM, actionum ἡγεμονικῶν πρῶτον αἴτιον, quod hic per συμπάθειαν, ut pars ſimilaris inſtrumentalis ſpiritu inſito influentique perfuſum afficitur. Plurimi ſpiritus animales inquinatos ſufficere in melancholiâ hâc hypochondriacâ contendunt. *Ludovic. Mercat. lib. 1. de intern. morb. curat. cap. 16.* omnem melancholiæ ſpeciem ad cerebri intemperiem reducit, modumque, quo cerebrum ut inſtrumentum affici poſſit, optimè declarat.

Etenim nondum evictum fuit, utrum actio talis parti ſimilari quoad intemperiem ſaltem, transgreſſa conformatione, quæ aliqua illi ineſt, ceu humori cryſtallino patet, convenire poſſit & debeat.

Thomas Eraſtus, cum dubiæ hujus recordaretur ſententiæ, *in conſilio 14.* pro Wolffgango Hallero Tigurino melancholia hypochondriaca laborante, hæc addit: *Conſtat cerebrum & ſpiritus affectos eſſe; attamen hæc ſuperſtitiosè neq; diſtingvenda* neque *explicanda eſſe videntur.* Siquidem ratiocinatio neque abſolutè organica eſt, neque abſolutè ſimilaris, ſed miſta ex utraque: illa temperiem ſubſtantiæ & ſpirituum: hæc amplitudinem cerebri, ventriculorum & ſpirituum continet. *Andr. Laur. lib. 10. Hiſtor. Anatom. quæſt 3.* Confirmat hanc noſtram ſententiam *Galenus 8. de uſu part. 6.* exemplo viſus nervique optici, monſtratque, quomodo ad eam, quę ipſis ineſt, cerebri portionē colorum externorum alteratio proveniat: imò nihil, ait, ex ipſius alteratione aſſequeremur, niſi τὸ ἡγεμονικὸν ejus alterationem ſentiat, & probat hoc iterum exemplo apoplexiæ. Sparſim etiam in hoc libro mutuam harum actionum inter ſe & non mediocrem utilitatem eſſe probat; perinde, ac ſpirituum animalium, de quorum officio *&* *lib. de Plac. Hipp & Platon.* prolixè diſputaverat. Cor de totius animalis ſalute viſcus pro-

providum, ſua ſibi de hinc nata mala, non ignorat, quod in reliquis paſſionibus, modò exaltari, modo comprimi, dilatari & conſtringi comperimus.

PARS AFFECTA, ratione CAUSÆ ANTECEDENTIS, ſecundum mentem *Hipp. 6. Epid. com. 2. t. 20. & lib. prædict. ſ. 2. v. 108.* ſunt ΥΠΟΧΟΝΔΡΙΑ, i.e. partes in hypochondriis, ſupremâ infimi ventris regione, contentæ. Sed cum ſecundum *Galen. 2. prorrh. 21.* multæ in hypochondriis contineantur partes, curioſos inter non leve dubium extitit, quænam tot partium una aut plures laborarent? *Diocles Caryſtius Antigoni regis Aſiæ Medicus*, ventriculum primariò læſum ſuſpicabatur. Alii ipſomet referente, πυλωρὸν affectum ponebant. *Theophilus* apud *Avicenn. lib. 3. ſ. 1. t. 4. c. 18.* jecur & inteſtina accuſabat. Quidam in venas meſaraicas, quarum meminit *Mercatus l. c.* & ſecundum illarum duplicem ramificationem, ut teſtatur *Sennert. t. 1. prax. l. 1. p. 2. c. 12.* culpam transferebant. *Averrh. 3. collig. c. 4.* lieni cum *Galeno 5. de loc. aff. 5. & 6. de loc. aff. 1.* ſedem affectus præcipuè concredebat. Nos cum *Petro Salio* facimus, qui in *annotationib. ad Altimar. c. 8.* cum junioribus, quamcunque partem his in locis contentam, in qua ſangvis aduri, incaleſcere, ſuccus melancholicus aggregari atque ejusmodi evaporationes ad caput ab hoc elevari & melancholicum delirium parere poſſunt, pro parte affecta agnoſcit. Ideò cum *Maſſaria lib. 1. prax. cap. 21.* ventriculum & lienem primariò poſſe laborare non inficiamur, ob crebriores & magis manifeſtos, quos cum cerebro conſenſus habent; non indè tamen reliquas partes eliminandas à πρωτοπαθείας conſortio eſſe, approbamus. Siquidem ut ſcribit *Hipp. lib.* περὶ τροφῆς; ξύῤῥοια μία. ξύμπνοια μία. ξυμπάθεα πάντα.

Erunt itaque pars affecta in ſpecie VENTRICULUS, quem *Petrus Salius l. c.* ſemper affectum & exacerbationum potiorum cauſam eſſe exiſtimat. JECUR & LIEN; tàm ſecundum ſubſtantiam, quàm ſecundum vaſa; partes officiales, quæ uti ſi ſ. n. operantur, toti corpori proſunt; ita ſi p. n. operantur, ipſi graviter obſunt. *Horſt. in tract. ſuo de Scorbuto.* MESENTERIUM, ad quod OMENTUM & PANCREAS refertur. Hinc *Caſpar. Bauhin. Theatr: Anatom. l. 1. c. 19.* πάγκρεας à Varolio ſecundinis in foetu comparatum, unà cum

meſenterio &omento melancholiæ hypochondriacæ ſedem& ſentinam publicam non rarò fieri voluit.

CAUSA IMMEDIATA eſt obtenebratio ſpirituum animalium, quã phantaſma tenebricoſũ *Capivaccii* ſequitur. *Galenus 3. de loc. aff. cap. 7. 6. aph. 23. & 3. de cauſis ſympt. cap. 7.* diſpoſitionem hanc ſpirituum animalium obſcuram & atram conſtituit, à quâ etiam timorem & mœrorem proficiſci docet. Nam ut ſpirituum puritate (ſunt enim hi proximum ſupremarum facultatum inſtrumentum) & ſubtilitate, animi munia laudabiliter adminiſtrantur: ita eorum impuritate, craſſitie & frigiditate phantaſiæ idola commaculantur, deturpantur, animoque, quæ ſæpius & nusquam ſunt, offerunt ur.

Averrhoes 3. collig. omnes illos, qui in hoc *Galenum* ſequuntur, cantilenas præ ſe ferre ait, eosque pluribus refutat, tandem & ſuam addit ſententiam, docendo, melancholiam à ſpecie malæ complexionis, frigidæ & ſiccæ oriri; quæ ceu erronea jam pridem à ſcholâ Aſclepiadeâ reprobata fuit.

Afficiuntur autem ſpiritus animales, non ſecundùm TOTUM, ſed ſecundùm PARTEM: neque ſecundùm PRIMAS qualitates tantùm, ſed & SECUNDAS & OCCULTAS, (ad quas *Plateri* malignitas refertur) in ſingulari fundatas ἰδιοσυγκρασίᾳ Spiritus hi falſarum rerum ſpecies à phantaſiâ oblatas pertinaciter retinent, quia turbidi, craſſi & melancholici, ex quibus ab intellectu falſæ propoſitiones formantur, & ex his falsò concluditur: quod fit pluries iteratâ falſarum imaginationum repræſentatione, circa quas ratio dubitans, cum prioris non oblita, num vera ſint nec ne, rudimenta quaſi ponit delirii: quibus ſi tandem conſentit, inſanire prorſus dicitur. Diſcurſum hunc eleganter pertractat *Jul. Cæſar Claudinus Reſpon. Med. epiſt. 21. ad Franciscum Maſſinium Medicum Regienſem*, ubi disquiritur, *cur in vertiginoſis, in quibus perindè ac in melancholia imaginatio læditur, error cognoſcatur, in hâc verò non?* Illic namqne ſpiritus per accidens & quoad motum peccant; hîc verò ſecundum eſſentiam ſuam, ſeu ab eſſe ſuo naturaliter diſtant.

MEDIATÆ PROXIMIORES, quæ obtenebrationem hanc ſpiritibus animalibus conciliant, ſunt I. MODUS SUBSTANTIÆ ipſius ce-

cerebri, quem in inveteratâ ἀσύμβολον eſſe nemo credat. *Petrus Foreſtus* cerebrum camini parietibus ſimillimum eſſe dixit, qui quantumvis albiſſimi, à carbonum fumo aſcendente tamen facillimè denigrantur. Et veriſimile admodum eſt, non ſolum ſpiritus animales inquinari, ſed & ipſos parietes & medullarem ſubſtantiam aliquid pati. 2. VAPORES atri, obſcuri, elevati à calore debili ex humore melancholico in hypochondriis ſtagnante & redundante. Sententiam hanc clarè proponit *Galen. in com. in 6. aph. 23.* mœrorem non aliunde proficiſci, quàm à nigredine hujus humoris aut vaporis melancholici, & ſimilem eſſe tenebris externis, quæ ſicuti omnibus timorem incutiant, ita & illam, ſimili modô, ſi mentis ſedem occupaverit, timorem atq; mœrorem efficere. *Avicen. lib. 3. f. 1. t. 4 cap. 18.* huic conſentit, dum melancholiæ cauſam in malitiâ complexionis frigidæ & ſiccæ permutante cerebri ſubſtantiam & complexionem luminoſi ad tenebras, conſiſtere, retulit. Humor hic melancholicus non ejusdem eſt conditionis, ſed p. n. & peculiariter diſpoſitus, quo ipſo diſtingvitur ab illo, per quem nobis optima quæque contingere *Plato in Phædro* ſcripſerat. Hæc forſan calcar *Platero* addiderunt, ut non ſolùm hunc humorem frigidum eſſe, ſed & calidum, fœculentum & cujusdam malignitatis participem, qualis ſemini corrupto aut ſangvini menſtruo propria, ut *ait Galen. 6. de loc. aff. 5.* crederet. *Matthiolus*, caput melancholicum caput diabolicum per eundem fieri humorem poſſe, voluit. *Salius de affect. particular. c. 15.* vult melancholiam morbos facere non poſſe, priusquam in atram bilem deſinat. Huic autem nullum nomen inditum, clariſſimè teſtatur *Galen. 2. de natural. facult.* Quod deſumſit ex *Hipp. 1. de Natura pueri 4. 18. & ſeqq.* ubi loco ὕδατος habet μέλαν & μέλαιναν χολὴν, diverſa nomina eandem rem ſignificantia, quam humoris mirifici diſſimilitudinem *Caſp. Hoffman. Noſtratium Aquila* claſſicâ autoritate magis enucleatam propoſuit *in lib. ſingular. de uſu lienis cap. penult.* Quam atram bilem tamen, ut vulgò nominant, quomodocunque genitam hæc præſtare eôdem modô velim, quô elato veluti fuliginoſo ad oculos halitu, ſuffuſionem fieri, nos docuit *Galen. 3. de loc. aff. 7.* quæ quidem ἐμπύρευσιν quandam paſſa, ſed ita, ut nunc cum ſua cauſa non perſiſtat amplius, quod ſi perſi-

 ſtat,

ſtat, non rarò mania melancholiam præcedit, & melancholiæ initia maniacum quid habere, teſtatur præter *Aretæum lib. 3. cap. 5 Remb. Dodon. obſerv. med. c. 10. in ſchol.* Eſtque modo SIMPLEX, modò MIXTA, cum pituita ſcil., bile & ſangvine; ſed ita, ut prædominio ſuo has omnes vincat. Hinc alia fit cum ſomnolentia, alia cum vigiliis, alia cum riſu, alia cum lachrymis, *Avicen. & Hercul. Saxonia loc. ſupra allegat. Hipp.* omnia hæc *6. aph. 53.* vel μετὰ γέλωτος, vel μετὰ σπουδῆς accidere autumat. *Hollerius in commento*, diverſitatem deliriorum pro ratione corporis & materiæ redundantis in ipſo fieri, addit, quemadmodum, ut *Ariſt. 3. probl. 1.* ſcribit, alii atque alii aliter à vino afficiuntur. Quâ virtute verò vinũ agat, videri poteſt apud *Thom. Eraſt. lib. de vap. Divinus noſter ſenex lib. de morb. Sacr.* à pituita quosdam inſanire (utitur verbô μαίνεσθαι) & quietos; quosdam à bile & vociferatores fuiſſe, obſervat, quam ſententiam plurimis hiſtoriis illuſtratam in Epidemicis & Prorrheticis doctrinis reddidit. *Hieron. Mercur. in conſilio* pro *Ambroſio Doria, tom. 4. conſ. 25.* varietatem hanc in ipſo paroxyſmo factam, conſpexit. *Proſper Martianus Romanus*, ſtrenuus commentator in *Opera Hipp. com. ad aph. 21. ſ. 6.* plurima parte maniacos pituitoſos in hoſpitalibus viſos, commemorat; ſicuti & uſu comperimur in quartanariis, ſæpè pituitam evomi, cum emolumento & εὐφορίᾳ ægrotorum. *Johan. Baptiſt. Montan. in conſiliis à Vicentio Caſſali typis excuſſis Pariſiis*, atrabilarios, ſplenicos & hydropicos pari conſangvinitatis gradu gaudere dixit, & ob id μελαναγωγὰ ſemper, ut ait, habere aliquid admixtum pituitam evacuans, ut in confectione *Hamech, Electuario Indo* &c. videre eſt.

Nec omittendus vaporum horum MOTUS, pro cujus varietate varius ſymptomatum luſus percipitur; varia oriuntur deliria, ſicuti illis, qui magnum naſum ſe habere credebant, accidit.

CAUSÆ REMOTIORES, à quibus generantur, foventur, & ſuſcitantur hi vapores melancholici, variæ ſunt, & poſſunt referri

I. AD NATURALES. TEMPERAMENTUM totius. Partium mittentium, imò & recipientium DISPOSITIONES, quas cum *Riolano & Hoffmanno* intemperies naturales vocamus. Calidos & ſic-

ſic-

eos, frigidos & ſiccos, ſicque in atram bilem propenſiſſimos, judicat *Galen. 2. de temperam. cap. penult. & ad finem usq;. Hipp. 1. Epid. ſ. 1.* hirſutos & graciles huic malo ſubjectos, recenſet. *Galen. 3. de loc. aff. 7.* ætate conſiſtentes, qui macri, hirſuti, nigri ſunt, fœcundos ad morbum hunc ſuſcipiendum, ſuſcipit. Interdum rufi coloris homines affatim in melancholiam incidunt, qui habitus ſunt ſangvinei, heparque calidum & humidum habent. Hoc præter *Hipp.* obſervavit *Mercurialis in conſilio pro Adamo Polono.* Confert & Hæreditas mali, quam eandem cum divitiis in liberos deponunt parentes. Sic Hiſpanis & plurimis Galliæ provinciis familiares melancholiæ, eſſe ſolent *Autore Rondeletio. Plutarchus* ex neceſſitate quâdam eandem liberis obvenire putat *lib. de Serâ Numinis vindictâ.* Præter hos & Senes affici *Cœlio Aurel.* & *Avicenn.* placuit. *Aretæus* cum *Avicenn.* Mulieres in ſcenam hanc producit, quas gravius hoc malo correptas credidit. Pueri idem incurrent, ſi illorum temperamentum, ætatem & victus rationem diligenter examinaveris. Hæc temperaturarum dyscraſſia, deliriorum quorundam phyſicorum cauſa non vulgaris & ultima eſſe ſolet. Propterea quidam, temperamenti frigidi & ſicci, ollas ſe eſſe, quidam clunes vitreos habere, ſibi imaginabantur.

II. NON NATURALIUM rerum ſyllogen oſtendit *Galen. loc. cit. de part. aff. 7.* Inter has occurrit I. Aër, frigidus, craſſus & turbulentus. Venti; Auſter & Borealis. Sic meridionalis plagæ incolæ, uti & Æthiopes, propter aêris conſtitutionem calidam & adurentem, promptius in hoc vitium inclinant. Ex Insolatu nimio mulieres quaſdam Venetas in melancholiam delapſas, producit *Hercul Saxonia cap. de melanch. Hipp. lib. de aer. aq. & loc.* vitio regionum eandem cum *Ariſt.* fieri non dubitat. Loca uliginoſa, paluſtria, marina, præ cæteris ad epaticas & ſpleneticas affectiones gignendas plurimi momenti vim habent. Cœli item ſtatus, inclemens anni tempus autumnale, *ἀνωμαλία τ̃ καιροῦ*, & vernale per accidens.

II. Cibus Et Potus, *Baſilio τὸ ποίκιλον τ̃ διαίτης* dictus, frigidus & ſiccus, partium terrearum ac flatulentarum; item, calidus & acris, quo victûs genere Itali & cumprimis Ebræi delectantur, eâdem de cauſâ ab *Amato Luſitano* atrabilarii vocati *Cen-*

turia 4. curat. 42. Cibi putridi, aquáve putrida quid valeat, confirmare videtur hiſtoria *Avenzoaris lib. 1. Teiz. tract. 9. cap. 9.* Sed ſicut ſanitas non conſiſtit, ut ex *Galeno* monet *Dominicus Sala in Arte ſua medic.* in nuda organorum ſed & in ejus ad actiones legitimè exercendas diſpoſitione, proportioneque quaſi geometricâ, quæ requirit, non qualitatem & quantitatem tantùm, ſed & modum, ordinem & tempus: ita cibus & potus, non tantùm ſubſtantiâ, quantitate & qualitate, ſed & ordine, tempore &c. prætermiſsô, cauſæ morbificæ rationem ſubire poſſunt, quorum catalogum continet *liber 3. Galen. de facult. aliment.*

Inedia, Fames, præterquam quod corpus exſiccant, agitando humores, non poſtremā manū operi admovent. Ex victu parco pravoq; Clerici & inter hos Carthuſianorum ordines ichthiophagi, melancholiâ pluries affliguntur, ut notat quoque *Foreſtus lib. 10. obſ. cap. 16.*

Medicamenta, calefaciendo & refrigerando, non minus viſceribus naturalibus noxam hanc deliteſcentem aperiunt. *Meſu. cap. de melanch.* medicamenta cathartica cum igne comparat, qui paleam trahat intactô lignô. *Reinardus Solenander*, ex cantharidibus, à quodam ſeplaſiario pro excitandâ venere propinatis, melancholicum hypochondriacum ſub curâ habuit *conſ. med. 9. Sect. 1.*

Huc ſpectant, quæ Foris Assumuntur, ut: Inunctiones, frictiones, fomenta, balnea, quæ re non exigente & nondum cognitâ, ſiniſtrè applicari ſolent. Experti id confitentur ii, qui flatuum inſolentiæ occurrentes, medicamentis diſcutientibus & carminativis, morbum exaſperari & ociſſimè in peius verti, viderunt. *Montanus*, ex incautâ thermarum frequentatione eundem affectum tanquam ex equo Trojano proſiliiſſe, didicit.

III. Somnus immoderatus & præpoſterè inſtitutus, niſi cauſa aliqua permittens præceſſerit, torpidos reddit ſenſus, & viſcera aggravat. *Hipp. 2. aph. 3. Avicenn. 3. 1. doctr. 2. cap. 9.* & ob id tutus non eſt, de hoc eleganter *Martialis*:

C

Dor-

Dormitis nimium glires, vitulique marini;
nil mirum ſi vos craſſa minerva petat.

De ſomno MERIDIANO nemo dubitet & hunc pede ſuo melancholicorum pulſare tabernas, præſertim ubi in corpore cacochymico, & diſtributionis potius, quàm coctionis vitio laborante, inſvetoque more inſtituitur. Præter ſomnum ΑΓΡΥΠΝΙΗ (*ἀμφότερα* enim *τοῦ μετρίου μᾶλλον γινόμενα κακὸν*) exiccat corpus, humidum radicale, diſſipat ſpiritus, cruditatum & flatuum cauſa exiſtit potentiſſima. Non mirum itaque, ſi plurimi eruditorum hâc corripiantur miſeriâ, qui continuis lucubrationibus, animum cum corpore laborare faciunt. *Petrus Foreſtus* in ſtudio Lovanienſi duos fratres Germanos, continuis vigiliis victuque tenui ſe macerantes hoc malo detentos ſub curâ habuit.

IV. MOTUS ſive exercitia intempeſtivè adhibita, eandem navant operam in malo ovo hoc excludendo, ſiquidem *2. Aph. 4.* neque id, quod modum exceſſerit, bonum eſt. Morbum hunc, equitatione, poſt cibum factâ, excitatum, in patienti ſuo notatu dignum judicat *Thomas Eraſt. cons. ſuprà cit.*

QUIES ſeu vita ſedentaria, ſuum quoque hic ſymbolum confert. *Ἄκησις ὑγίης, ἀκορίη τροφῆς, ἀοκνίη πόνων*, ait *Senex noſter 6. Epid. com. 4. t. 20.* Ex quiete enim multa excrementa in corpore detinentur; calor non excitatur, excitatus non eventilatur, ſed plurimæ exindè ſuboriuntur obſtructiones, quæ ad vapores hos generandos oppidò conferunt. Sic qui profundis inter & poſt cibum indulgent meditationibus, legunt, releguntque libros, frontemque corrugant coacervatis cruditatibus in malum hoc dilabuntur.

ΤΑ ΕΠΙΤΗΔΕΥΜΑΤΑ, ut morborum ita & particularium deliriorum cauſæ ſuccedunt. Cogitationes fixæ ex vitæ genere productæ variant deliria. Sic qui cœleſtia meditantur, Deos eſſe credunt; qui ſacra, Pontifices. Quidam, cum à medico curatus eſſet, nolebat ipſi gratias agere, eò, quod ex Pontifice ipſum mendicum feciſſet. *Platerus* generoſum quendam comitem circa

con-

confectionem auri delirantem *l.1. obſ.med.* meminit. Mercator ditiſſimus *Foreſto* mendicum & pauperem ſemper ſe offerebat. Quidam Narciſſum ſomniant. Mulier quædam Veneta amore propriæ formæ irretita, nuda per plateas oberrabat, indecorum rata, ſi eburneum hoc decus veſtibus obvelaret.

V. EXCRETA, ſi retineantur aut non debitô modô evacuentur, ut ſunt: excrementa alvi, urina &c. coctione quippe per hæc impeditâ & vaporibus tetris ac vitioſis ad caput transmiſſis. RETENTA ſunt hæmorrhoides aut aliæ conſvetæ particulares unicuique individuo evacuationes, ſi intermiſſæ fuerint, non minus ac illa, ignem hunc augere dicuntur. De hæmorrhoidibus, per quas natura peccantis humoris ſarcinam deponit, retentis, hiſtoriolam adjecit *Galen. 6. aph. 47.* VENUS nimia homines reddit inermes, diſſipat calidum nativum, corrumpit animum & corpus, cujus uſum nullum eſſe Epicurus dixerat. Ob id à magni nominis medico dictum fuiſſe audio: *Quoties quis coit, toties partem ſuæ ſanitatis amittit.*

VI. ANIMI ΠΑΘΗΜΑΤΑ Hydram hanc Lernæam concatenatis viribus in ſcenam producunt. Ex TIMORE, mulier quædam, inclinante veſperô, patibulum prætergreſſa, verita ne urbe excluderetur, in melancholiam diuturnam incidit. TRISTITIA conſumit & depaſcit cor hominis, quemadmodum hiſtorici de P. Rutilio, & Henrico XVIII. Imperatore ab imperio depoſito, referunt. MOERORE, ut *Platerus tom. 1. prax. c. 5. de alienat. ment.* notat, deprehenſa mulier ob adulterium inſcienter commiſſum, in melancholiā deſperatiſſimā abiit. CURæ, promptiſſima cauſarū una hâc præſertim rerum facie, non ultimas ſuſtinent. Coryphæum inter has AMOR agit, ſanus atique & inſanus. Ales hic profectò interminabilis eſt, & ſæpe immodicum Tityi jecur roſit, ut plurimi deſperabundi ob hoc ſibimet ipſis violentas manus intulerint. Cujus indolem variis coloribus illuſtriorem poſteritati reliquit *Ariſtenætus* feſtiviſſimus ſcriptor *lib. 1. Epiſt. amator.* Patavii nobilis matrona erat, quæ ſe à marito non amplius amari, cauſam ſui delirii unicam ſuſpicabatur. Infinita propemodum amantium deliria ſunt. *Eraſiſtratus, ut refert Valer Maxim. l. 5. c. 6.* Antiochum Seleuci Regis filium, Stratonicæ novercæ amore langvere eſt odora-

ratus, qui poſtea ob ſervatum Antiochum ſexaginta aureorum millibus eſt donatus.

III. Res Præter Naturam, ſunt tria ſumma morborum genera, quæ ex variâ humoris melancholici ſegete fertili proventu emergunt.

Ventriculus, aſſumtorum ciborum & potus caldarium, ſi nimis æſtuet, aut refrigeretur, nemo non ignorat, quas cruditates, flatus, & everſiones producat, reliquisque viſceribus impertiat. Etenim primæ coctionis vitia difficillimùm in ſecundâ, & ferè nunquam in tertiâ emendari ſolent.

Epar inflammatione obſeſſum, obſtructione oppreſſum & tumoribus ſcirrhoſis refertum nequit aliter, quàm *αἱμάτωσιν* ſuam perdere, humores adurere, liquare & ichoroſæ colluviei cauſa eſſe, cujus extranea caliditas humores variè agitatos in flatus convertere ſolet.

Lien, tonſtrina humoris melancholici, ſiquidem frequentius cum epate laborat, ſi neque illa officiô ſuô rectè fungitur, non poteſt non ſuâ intemperie frigidâ & ſiccâ, calidos, ſiccos tenuesque humores incraſſare, infarctus moliri, totamq; œconomiam turbare fieri. Hinc *Trajanus Imperator* fiſcum lienem appellabat; nam fiſco diteſcente, populus depauperatur. *Reinerus Solenander* utrumque hypochondrium multo cruore, tanquam atrô jure diſtentum & oppletum ſæpius in cadaveribus reperiit *lib. 7. conſ. med. 8.*

Mundinus in Anatom. c. 13. cum *Carpo* Mesenterii corpus glanduloſum, humore craßô atro & melancholico refertum, matrem affectus accuſat.

Volcherus Coiter, ſe in quodam cadavere pancreas & omentum contractum & ligno durius deprehendiſſe, notat.

Felix Platerus corruptum Epiploon in melancholico ventre, cauſam fuiſſe affectus, didicit.

Pancreas, quod non vulgares medici ſpurium lienem appellitant, ſteatomatoſum *Philipp. ab Ingraſſia Neapolitanus lib. de tumor. p. n. tract. 1. cap. 1.* in cadavere quodam diſſecto repertum, exhibuit. Hunc eundem in herbâ latentem angvem *Johannes Veslingius Eq. Hieroſolym. & Anatom. Patavinus Primarius Ordinarius*, publico in theatro viſui noſtro ſubjecit.

VERMES eandem parere poſſe extra rem non eſt. Notat *Platerus lib. 1. obſ.* quendam, dum à vermibus roderetur, putâſſe ſe ranas in ventre habere.

Succedit prætereà FEBRIBUS acutis, quali quondam hîc in viciniâ patiens corripiebatur: Et morbis CHRONICIS. Quandoque eſt CUM FEBRE. *Hollerius* Burgundum quendam Lutetiis febre acutâ decumbentem inſanire vidit. *lib. de morb. intern. cap. de melanch. in ſchol.* Morbo GALLICO ſuccedaneam obſervavit *Saxonia*. Simile exemplum in nobili quâdam herâ Patavii *nobis* videre licuit.

CEREBRUM alembici in modum, trunco ceu cucurbitæ ſuæ ſuperimpoſitum, ſpongiæ inſtar, immodicâ intemperie, humida, calida, frigidaque irroratum, exſiccatumve, aut malâ partium conformatione deformatum, onus hoc patienti tergore ſuſcipit. Hoc *Galen. 3. de loc. aff. 7.* exemplo epilepſiæ in melancholiam transmutatæ, & viceversâ, innuere voluit.

Rembertus Dodonæus ſub manibus habuit, qui in juventute epilepſiâ laborâſſe dicebatur.

IV. Tandem & SUPERNATURALEM cauſam non omittimus, neque in hoc ipſo affectu, τὸ θεῖον negligimus, quandoquidem dantur talia deliria, quæ an dæmoni aut faſcinationibus imputari debeant, cuilibet judicandum relinquimus. QUORUNDAM quoque nulla vel probabilis ratio dari poteſt, qualis annotata hiſtoria apud *Hipp. 5. Epidem. t. 49.*

DIFFERENTIÆ I. RATIONE GENERIS. Totuplex eſt, quot depravatæ imaginationis ſpecies. Alia tamen mitis, alia vehemens. Alia hæreditaria, alia aſcititia. Quædam per jocum ab *Amato Luſitano* contagioſa dicta, quæ totum hominum conſesſum melancholicum reddit.

II. RATIONE SUBJECTI; alia eſt totius, alia partium. Alia per eſſentiam, & hæc vel per πρωτοπάθειαν, vel δευτεροπάθειαν; alia per conſenſum. Alia radicatur in ventriculo, alia in epate, alia in liene, alia in meſenterio, pancreate & omento.

III. RATIONE CAUSÆ. Alia dicitur pura & exquiſita, alia ſpuria. Imò ſecundum varietatem hujus humoris, prædominantibus modò tenuioribus, modò craſſioribus partibus,

alio-

aliorûmve commixtionem, totuplex eſt, quotuplex illorum concurſus & commutatio.

IV. A TEMPORE invaſionis & durationis; alia ante cibum, alia poſt ipſum corripit. Alia manè, alia veſperi; nocte, alia die. Servat alia ſuas periodos, & vel ſeptimanarias, vel menſtruas vel ſolares, alia verò non, Quæ omnia ad prænotionem & curationem morbi plurimùm faciunt.

V. A SYMPTOMATUM comitatu. Quædam eſt cum febre, quædam ſine febre. Quædam cum convulſione; quædam cum angore ventriculi. Alia cum ulceribus & varicibus. Alia cum fluxu ventris; alia cum vertigine; alia cum difficili deglutitione, nauseâ & vomitu; alia cum dolore, cum gravitate dorſi; alia cum puncturâ totius corporis. Exempla paſſim in conſiliis medicis, ſcitu digna, occurrunt.

SIGNA ſuccedunt ΔΙΑΓΝΩΣΤΙΚΑ, in quibus tanta latet obſcuritas, ut medentium εὐστοχίαν majori ex parte eludat. Sunt vel communia vel propria.

COMMUNIA ſunt: 1. TRISTITIA & METUS, ut tradit *Galen. 3. de loc. aff. cap. 7.* ex *Hipp. 6. aph. 23.* Sine febre, *2. de cauſ. ſympt.* 2. RUGITUS, murmura ventris, æſtus in præcordiis, VOMITUS, ructus, *teſte Diocle loc. ſæpius citat.*

PROPRIA I. RATIONE GENERIS, ſatis manifeſta apparent ex læſæ actionis formâ, quam ſuprà dedimus, quorum ope diſtingvitur 1. A PHRENITIDE, quæ cum febre accidit. 2. A MANIA, quæ fit cum irâ, jurgiis & audaciâ. 3. A CAPITIS ESSENTIALI; quæ continuò affligit, & fomitem mali in ipſo generatum vel collectum continet. Simili ratione à ut 4. illâ, quæ fit per CONSENSUM CORDIS & TOTIUS, quæ præter id nil inſigne in hypochondriis p. n. adjunctum habet. 5. AB UTERINA, quæ propriis ſuis ſignis eo ipſo, dum affectum hunc patiuntur mulieres, cognoſcitur. 6. A VERTIGINE & aliis pravæ imaginationis vitiis, quæ ſpiritus animales ſecundum eſſe ſuum obtenebratos non habent. 7. A MALO HYPOCHONDRIACO, in quo abeſt metus & triſtitia atque obtenebratio ſpirituum animalium, à vapore melancholico introducta, utpote, quæ à diverſis humoribus peccantibus generari poſſit.

Deſumuntur autem illa ex tribus fontibus uſitatis. 1. Ex PROPRIA PRÆPARATIONE, cum agens non agat, niſi in corpus benè diſpoſitum. 2. ANTECEDENTIBUS, & 3. CONSEQUENTIBUS. Horum quædam patefaciunt

I. INCIPIENTEM: TRISTITIA & METUS IRRATIONABILIS; à fuliginoſis vaporibus, ſpiritibus animalibus commixtis. Nonnunquam ſatis hilares ſunt, mox ſine causâ in triſtitiam recidunt. SOLITUDINIS DESIDERIUM ob falſarum terribilium imaginationum rudimenta quodammodò firmata, ipſis accidit. VIGILIAS, SOMNOS TURBULENTOS, VERTIGINES, SUFFUSIONES & TINNITUS aurium patiuntur, ob vapores melancholicos eodem modo his animæ inſtrumentis permixtos, & cum his variè in gyrum agitatos. HYPOCHONDRIORUM JACTATIONES, dolitationes, & RUCTUS ventris poſt cibum invadentes, ab humore melancholico peccante, viſcerum extraneâ caliditate liquato, inque flatus converſo, qui poſteà vi naturæ coerciti, inter duplicatas meſenterii tunicas ſubſident. PANDICULATIO totius corporis, FORMICATIO & TITILLATIO in muſculoſis partibus, HORROR & RIGOR, vapore, quem toti corpori infeſtum eſſe ajebat *Galen. lib. de atrâ bile*, à centro ad περιφέρειαν propulſo.

Quædam AUGESCENTEM oſtendunt, in quibus omnium ſymptomatum modò dictorum αὔξησις major & abſurdarum imaginationum confictio luculentior deprehenditur.

III. Quædam CONFIRMATAM exhibent, in quibus non tantùm major fictionum ſequela & ſtudium perſentitur, verùm nunc acerbiſſimis cruciatibus corripiuntur, interdum CONVULSIONIBUS, rapto ad principium nervorum inimico halitu, qui nervos potius contrahit, quàm reſolvit *teſte Eugaleno*: nunc PALPITATIONIBUS, animique deliquiis, ob ventriculi conſenſum vel vaporum ad cor aſcenſum, præcipuè ſi ſupini lecto jaceant; tunc enim vapores rectâ ad cor, non verò ad cerebrum feruntur, ut *Thomas Eraſtus* loquitur. RESPIRATIO DIFFICILIS, DOLOR & CONSTRICTIO hypochondriorum & pectoris, vel propter materiæ in intercoſtalium muſculorum ſpatia decubitum, vel propter diaphragma à vaporum copiâ compreſſum, vel denique propter ipſum etiam epatis pondus, quô ſimul præter diaphragma & muſculi abdo-

dominis malè afficiuntur, ſicque omni ex parte liber reſpirationis uſus imminuitur & intercipitur.

II. RATIONE SUBJECTI, ſcitu neceſſarium eſt, quæ nam pars primariò laboret; huic enim primò occurrendum vi methodi erit: deindè & illi per conſenſum afflictæ, cujus character eſt ſenſibilis ad alterius partis laborantis motum vel remiſſio, vel intenſio. Hypochondria in GENERE oblæſa indicant prognoſtica *Coacarum prænotionum*.

In SPECIE verò ſi VENTRICULUS fomitem mali dederit, ex vitioſâ illius coctione facilè deprehendere licet.

Adſunt enim NAUSEA, ORIS VENTRICULI LANCINATIO, FAMES, RUCTUS acidi, nidoroſi, quandoque & inſipidi. Apparent talia, quovis quidem morbi tempore: attamen ſi hic primariò laboret, magis ſtatu jejuno. Siquidem humor in eodem vacuo peccans à naturâ validius exagitatur, & ſenſibilior motus percipitur, isq; moleſtus ob humoris efferi impetus, qui tandem ructu flatuve expelluntur. VRINæ crudæ, craſſæ turbidæ, cum multo & diverſi coloris ſedimento, dum in inſigni hac perturbatione crudiores & nondum ſatis elaboratæ chyli partes, coctionem ſubtergreſſæ, ad epar, renes, tandemque veſicam ocyùs, quàm par eſt, rapiuntur, adſunt.

Si EPAR primariò laboret; adeſt TENSIO, DURITIES, & DOLOR obtuſus, obſtructi & inflammati jecoris ſignum. Dolor in alto humeri & claviculis, ob ichoroſos ſalſosque humores, articulorum terminos perreptantes & oſſium ligamenta inſimul vellicantes, ſe jungit. URINA tenuis & rufa, item SUDORES COPIOSI, humorum tenuium ab hepate plus juſtò calidiore confectorum, vel à propriâ vel principum viſcerum robore, ad ambitũ corporis locavé conſveta depulſorum, naturam exhibentes. SITIS, MAXILLARUM rubor, extremarumque præcipuè vero volæ manus & plantæ pedum calor mordax & moleſtus, conceptam viſceris phlogoſin denotans, quam tunicarum & vaſorum ope, cuilibet, dilargiri ſolet. ALVUS adſtricta, ſi ingeſtis non reſpondeat, vim igneam excrementorum humiditatem abſorbentem, præſagit.

VOMITUS bilioſi, & æruginoſi, materiæ ad ventriculum præcipitatæ & corruptæ, ſigna ſunt. LIBIDO & in venerem propenſio,

ſeminis ſeroſi & flatulenti indicium eſt. Hinc hypochondriaci fiunt ſalaciſſimi. Ructus & flatus poſt cibum vehementiùs concitantur, utpote chylô extraneâ caliditate viſceris humorisq; perfidiâ cohibitô, inque flatus reſolutô.

In Liene ſi ſit vitium, præter tenſionem, Duritiem hypochondrii ſiniſtri, doloremque gravativum, Facies malè colorata apparet, humoris peccantis atri & plumbei non tàm hoſpitium quàm luxum denotans: Caninâ appetentiâ corripiuntur, acidô lienis, ajebat *Galen.6. de loc. aff.1. ad* ventriculum transmiſſô ſuccô. Vomitus atrabilarii, quorum meminit *Matth. Martini lib. de affect. hypochondr. p. 176.* Urinæ turbidæ, nigræ & copioſæ, malitiam redundantis humoris viſcerisque ἀντιπεσάζιαν ſignificantes. Graviora circa ſpiritalia membra ipſis accidunt, & adſunt quandoque paſſiones ſcorbuticæ.

Si MESENTERIUM; adeſt Æstus, circa præcordia, Dolor per ſpinam dorſi ſub oſſe ſacro & vertebris lumborum excurrens, humoris in glanduloſas corpuſculi hujus partes decubitum, patefaciens. Constrictio ventris infimi cum prioribus causâ coincidit. Palpitatio ſeu præcordiorum pulſatio, ſecundùm *Hipp. Coacar. Prænot. lib. 3. ſ. 2.* à *Galeno* vel à flatibus, vel ab arteria magna dorſi internam partem pereptante, compreſſâ, vel inſignem phlogoſin perpeſſâ, ortum ſuum trahere judicatur. Vomitus in his crebriores fiunt, ubi ad exitum chylus paratus propter vaſorum obſtructionem retrolabitur, & retrolapſus in flatus ructusvè convertitur. Reliquarum partium annexarum, Pancreatis ſcil. & OMENTI vitia iisdem ferè ſignis innoteſcunt, nec difficilioris judicii examen poſtulant. Oracula de his in praxi, ſi quæ ſunt, decerpantur.

III. RATIONE CAUSÆ. An una ſit an multiplex, & vel ſeroſa, vel pituitoſa, vel bilioſa præter melancholicam, tàm ex ſupra dictis, quàm ex ipſis cauſarum locis, nullo non negotio cognoſcitur. Cæterùm atram bilem qui ignorant, videant *Galen. 2. de natural. facult.* qui ipſam radentem, acidam ſtipticæque virtutis plenam eſſe, pronunciat. Hæc tamen enarrata mali ſigna nec ſimul & ſemper, neque in omni tali affectu adſint neceſſe eſt, ſed ſufficit, ſi quædam & potiora ex his intentioni medici curantis ſubveniant.

ΠΡΟ-

ΠΡΟΓΝΩΣΤΙΚΑ his ſuccenturiantur, è quatuor diſtinctis locis petita, vel ab *eſſentiâ affectus*; vel à *tempore*; vel à *cauſâ*; vel à *viribus*. Sunt autem

I. Salutis vel Mortis, RATIONE GENERIS. Malum hoc ſuffragante *Hipp. 1. de morb. ſ. 2. t. 2.* per ſe non eſt lethale, niſi aliud accidat. Magnus tamen eſt. Incipiens nihilominus facilius curatur confirmatâ. Item facilior, quæ fit cum riſu. Hæreditaria raro aut nunquàm, ſicut & illa, quæ medicamentis nec ullis aliis auxiliorum remediis cedit. Notabilis de hâc *Hipp. prædictio eſt 7. aph. ult.* ὁκόσα φάρμακα οὐκ ἰῆται, σίδηρος ἰῆται. ὅσα δὲ σίδηρος οὐκ ἰῆται, πῦρ ἰῆται, ὅσα δὲ πῦρ οὐκ ἰῆται, ταῦτα χρὴ νομίζειν ἀνίατα.

II. RATIONE SUBJECTI. Viri minus deſperati habentur mulieribus. Et propter morbum ætati conſiſtenti præprimis reſpondentem juvenes & viri feliciùs ſenibus & pueris convaleſcunt. Difficilior cura eſt, ſi omnes partes ſimul afflictæ conſpirent, quam ſi harum duntaxat una. Etenim maxima inter tot diverſæ temperaturæ partes oritur indicationum repugnantia. Stomachica, vitio in cavitate ejus hærente, aut ab externo errore dependente, citius Splenicâ, ab induratione obſtructione inflammationeque ortum tracta, removetur. Epatica vaſorum orta ob vitium, levior; ſecus ſi ſubſtantiâ laboret. Meſentericæ laborioſior curatio eſt. Difficillima Omenti habetur, ad quod nec medicamenta ſuâ vi integrâ pervenire, nec aqua flatusve illinc commode educi poſſunt.

III. RATIONE CAUSÆ. Faciliùs aufertur, quæ ab atrâ bile leviter aduſtâ, quàm quæ à vehementer retorridâ. Pejor eſt, ſi alios humores in conſortium traxerit, ob quorum conjugium tamen felicior hâc vel illâ cedit, prout vel ſangvis, vel pituita, vel bilis manum malo addiderit. Peſſima eſt, quæ ab occultis agit, cujus ut cognitio, ita & curatio perdifficilis eſt. Minus moleſta, quæ periodos habet, quam quæ erratica eſt, & ſymptomatum vehementiâ caret.

II. LONGITUDINIS RATIONE, chronicus hic eſt; hyberno tempore non adeò gravis quàm vere; eo enim tempore

hu-

humores accenduntur, moventur & ſangvini permiſcentur. *Galen. 3. aph.*

III. MODUS EVENTUS. Ad SALUTEM terminatur robore naturæ materiâ ad ignobiliores partes, vel emunctoria transmiſsâ & vel per varices, hæmorrhoides, menſiumque fluxum; vel per criticam aliquam evacuationem, ut per vomitum, dyſenteriam, expulsâ, de quâ *Celſus lib. 2. cap. 8.* & *Hipp. 7. aph. 5.* HÆMORRHAGIA naris ſiniſtræ quandoqne hoc malum ſolvit. Nigrarum URINARUM, citra viſcerum colliquationem, excretio ſalutem quandoque pollicetur. Paroxysmi ut plurimum flatibus κάτω καὶ ἄνω prorumpentibus, horrore, pandiculatione corporis, blandoque ſudore diſſolvuntur. Ad MORTEM ducit vel REPENTÈ; & ſic plerumque ægroti in paroxyſmis illorumque vigore, quo tempore omnia ſunt vehementiſſima, deficiunt: vel SENSIM, dum in apoplexiam vel epilepſiam *Hipp. 6. Epid. in cale*, convulſionem, cœcitatem, & febrem quartanam; *Avicenn. loc. cit.* in maniam, *Aret. loc. cit.* in hydropiſin extinctô & ſuffocatô viſcerum calore; in athrophiam totius corporis; in ſangvinis ſpuitionem: in pulmonum exulcerationem, cum affectione hypochondriacâ, *teſte Salomone Alberto*, & hecticæ conſimilem, deſinit

CURATIO *à Galen. 3. de loc. aff. 7.* in GENERE proponitur, ubi de melancholicis, ſolo frequenti aquæ dulcis balneo & victu probo humidoque, nullo alio præter hæc adhibito remedio, niſi morbus diuturnus vel nimis contumax fuiſſet, in integrum reſtitutis, gloriatur. Nos differentiarum propriam curationem tradituri, METHODUM ſuis INDICATIONIBUS à rebus ſ. & p. n. petitis, innitentem, amplectimur, in quâ omnis indicatio locum habere videtur: CURATORIA vult, ut διάθεσις viſcerum παρὰ φύσιν citiſſimè auferatur. PRÆSERVATORIA, reſpicit cauſas, tam immediatas. quàm mediatas, quæ hoc modo in inventione ſecunda & in executione prima conſideratur. *Galen. 11. m. m. 3.* Humor & vapor, quâ peccat SUBSTANTIA & QUANTITATE, evacuandus; quâ QUANTITATE alterandus; quô LOCO diſcutiendus; quô MOTU revellendus & intercipiendus. SYMPTOMA ſi adſit urgens, ad cauſam dum refertur, per contraria ſui ablationem po, ſtulat. *12. m. m. 1.* VITALIS vires tum totius tum partium per ſimi-

ſimilia medicamenta & alimenta conſervare, & in ſalubri vigore ſuo cuſtodire jubet.

MATERIÆ auxiliorum ex tribus uſitatis fontibns deſumuntur:

I. ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΩ, i. VENÆSECTIO, ut in omni, ita & in hâc ſpecie ſuas partes tuetur, ſi ſimul adſit πλήθωρα in venæ cavæ portæque ramis proximis, aut defecerit aliqua conſveta ſangvinis evacuatio, *Trincavell. lib. 3. ſ. 3. cap. 13. Enchirid. Med. Pract.* aut ſangvis, ut cauſa adjuvans, vel ſine qua non, dum diverſim movetur, peccat.

Inciditur autem nunc JECORARIA, nunc MEDIANA, pro ut à parte affectâ divertendum eſt. Communiter in hypochondriaca *Practici* ex commendatione *Galen. lib. de V. S. & Rhaſis ad regem Almanſ. 9.* SALVATELLAM ſiniſtræ manus tundendam præcipiunt. *Adrianus Spigelius* hanc miris extollit laudibus. *5. de hum. corp. fabric.* Quam *Petrus Salius* etiam ſi in dextrâ incidatur, affecto jecori proficuam introduxit *l. 2. de morb.* SAPHENÆ inciſio, in ſexu muliebri potiſſimum inſtituta, ſi humor peccans ad hæc loca decurrerit, aut menſium neglecta fluxio, aut ſi forſan, viribus refractis, iteratâ revulſione opus fuerit, nemini ſuſpecta eſſe debet. QUANTITAS continua & diſcreta indicatur à læſione majore vel minore indicantis: permittitur & prohibetur à viribus, & quæ ad vires referuntur. Semper tamen oculus dirigendus erit ad præceptum *Avicenn. 4. 1. cap. de phlebotom.* ut diminuamus in phlebotomiâ, quantum poſſibile eſt. *Galenus 3. de loc. aff. 7.* vult, ut medicus V.S. interſit, qualitatem ſangvinis obſervet, ſi hic melancholicus, præſentibus viribus, jubet, ut detrahat quantum ſatis, ſi non; ſupprimat. Cautior in hoc *Avicenna Galeno* eſt, dum ſangvinem primò tenuem & ſubtilem ſtatim ſupprimendum eſſe, pro rato non agnoſcit, cum ſæpè eveniat, ut craſſior pars demum ſuccedat. *Julius Cæſar Claudinus lib. 2. de Ingreſſ. ad infirm. cap. 3.* irridet illos, qui cum *Galeno* in ſangvinis evacuatione colorum mutationes expectant, cum uniformis in toto genere humor eſſe poſſit. LOCUS aquâ calidâ prius erit fovendus, tunc ampla, in loco venæ conſpectiori, plaga facienda, quia hoc ipſo humor faciliùs educi poteſt.

II. CUCURBITULÆ profundiùs ſcarificatæ V. S. vicariæ ſunt. Germanis non arrident, propterea leviter inciſæ, ad ſcopi conſecutionem parùm aut nihil conferunt. NON SCARIFICATÆ verò vel cœcæ, partibus affectis affixæ, ad revulſionem flatuumque diſcuſſionem auxilium præſentiſſimum dicuntur. Applicari autem debent non dorſo aut ſcapulis tantùm, ſed & fœmori utrique; item, & regioni partium laborantium. *Zacutus Luſitanus* hoc ipſo remedio quendam ab inſigni palpitatione cordis confeſtim incantamenti inſtar, liberavit.

III. HÆMORRHOIDUM apertura in conſvetis pro atrâ bile ducendâ ulteriore commendatione opus non habet. Apud Italos & Hiſpanos medicina uſitatiſſima & ſaluberrima hæc eſt, à *Meſue* tantoperè antiquitùs commendata. Si hæ moderatè & juſtô tempore fluant, à maximis morbis præſervare ſolent, *Galen. lib. de V. S. ad Thraſybul. 5.* Sanant enim melancholiam, quia continent ſangvinem illum. Non tamen in omnibus æquè probantur, *Hieron. Mercurial. tom. 4. conſ. med. 16.* Aperiuntur vel CULTELLÔ ſive lancettâ Italis dicta, infelici ſidere nonnunquam incauto adminiſtratore. Vel PANNIS aſperis, & HIRUDINIBUS ſedi admotis; MODUM & præparationem habes præ cæteris apud *Jul. Cæſ. Claudin. lib. allegat. part. 2. cap. 5.*

IV. CRURUM CAUTERIZATIO dextrè inſtituta, plærunque hoc à morbo præſervare ſolet. Revellit & derivat ſuo modo, & in hoc ſequimur naturam providiſſimam pro expugnandis hiſce malis non raro abſceſſus molientem & præparantem. Cauteriorum MODUM & uſum præcipuè huc pertinentem inſinuat *Thomas Fienus de cauter. lib. 2. cap. 6. & 14. Saluſtius Salvianus, medicus Romanus*, quendam melancholicum fortè fortunâ fracto cranio, non ſine ſui & adſtantium admiratione reſipuiſſe, teſtatur *lib. 2. Variar. Lect. cap. 1.* Nec ſatis explodenda hodiernorum quorundam hominum opinio eſt, qui in quocunque morbo humorali indiscriminatim ad cauteria, tanquam ad ſacram anchoram, confugiunt, unâque ſaltem datâ cruſtâ auxilium expectant: quaſi vero vel una cauterizatio ſufficeret & ſtatim effectus ſuos proderet. *Avicenn. lib. 3 fen. 16. tract. 1. cap 7.* pro tumore ſplenis imminuendo, regioni affectæ plurimas inuſſit cruſtas.

V.

V. FRICTIONES & LIGATURÆ, ad vaporum diſcuſſionem revulſionemque diverſis in partibus pro intentione & ſcopo inſtituendæ, non intermitti debent. Imprimis SICCæ & ASPERÆ, quibus ſæpè paroxyſmorum inſultus mitigantur.

II. EX ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΩ petuntur ea, quæ excrementa circa primas vias collecta leniter educunt, & humores, ſi qui ſunt, peccantes & peregrinis ſuis qualitatibus expurgationi rebelles, manifeſtis & occultis contrariis expellunt; tandemque affectum vi ſpecificâ reſpiciunt, parteſque affectas roborare valent.

EVACUANTIA ſunt varii generis. PER ALVUM

I. LENIENTIA, minorativa, per OS aſſumta, SIMPLICIA: *Caſſia rec. ſolut. Polypod. quern. Tamarind. Tartarus. Arum agreſte* in uſu haud eſt, licet Urſa cum primùm ex antro ſuo prodit, eodem veſcatur, cujus acrimonia inteſtinum illi concretum aperitur. *Plutarh. de ſolerttiâ animalium. Vide M. S. capillum veneris*, mirificum ſolvens præſcripſit *Braſſavola in lib de purg. med.* COMPOSITA; *Paſſul. laxativ. Rolfinck. Pulv. laxativ. Schrôteri. Pruna laxativa Cartageni. Manna ſacchari, Abbàtis della Manna. Syrup. roſ. ſolutiv. Infuſum ſenæ delicatum* à *Prævotio* pro ſecreto habitum. *Electuar. lenitiv. Florentzol. Pilull. aloeticæ Aquapendent. & Angelicæ Francofurtenſes. Hiera picra Galeni.* quâ tamen apud nos propter amarorem rarò utimur.

DOSIN ſupplet præceptum *Galeni*: Affectionem indicare auxilium, quantitatem & proprii victus differentiam, à parte laborante, ætate, tempore, facultate vitali &c. ſumtâ menſurâ. *Ægineta lib. 7. cap. 4.* ante prandium & cœnam TEMPUS ſumendi determinat. MODUS ſumendi ſunt liquores, poma cocta, panatellæ &c. ubi è communi practicorum ſententia, ſolida propinata minus feliciter operantur. FORMULæ, quæ ad ægroti palatum diriguntur, variant. Quod ſi præter fœcale exementum, humor quidam diverſus obſtiterit, convenit ipſum reſpicere & convenienti modo expellere. Solemus autem addere PURGANTIA in minori doſi ſtimuli loco.

In Cacochymia Bilioſa.

℞. *Caſſ. nov. extr.* ℥iij.
Pul. laxat. Schröter. ʒß.
Scam. correct. g. v.
Cum Sacch. q. ſ.
Miſce
F. Bolus.

In Pituitosa.

℞. *Extr. Diacarth.* ʒß.
Diſſolvatur in aq. agrimoniæ ℥x.
adde Syr. roſ. ſolut. ſ. ℥ß.
ſucc. citr. ℥ij

In Melancholica

℞. *Rad. polypod. q.*
glyzyrrh. a. ℥j.
Herb. cuſcut.
adiant. a. p. ij
Flor. cordial. a. p. j.
Sem. 4. frigid. maj. a. ℥j.
Coq. in ſ. q. aq. puræ fontan.
Colatur. ℥iiß. *adde*
Elect. levitiv. ℥j.
Infuſ. ſenæ. delicat. a. ℥iij.
Spir. Cinam. ℈j
Sambuc.
roſar. a. ℈ß.
M. F. potio pro unâ doſi.

In Ichorosa.

℞. *Cryſtall.* ♀*ri*
Magiſter. Gialap. a. ℈ß.
Diagr. g. ij.
Ol. citri
aniſi a. g. j.
M. pro pulvere.

℞. *M. P. Aloëphang.* ℈j
♀*rear. c. ſcammon.* ℈ß.
⊖ *abſynth.*
fraxin.
Ol. menth.
fœnicul. a. g. ij.
Cum ſyr. de fumar. q. ſ.
M. F. pill. XV. Deaurentur.
pro una doſi.

Per ANUM, ſi materia ad infernas partes inclinet & adſit permittens, abſit vero prohibens, ſunt injiciendi

I. Clysteres ſ. ἐνέμαστα πολύχρηστα, Italis & Hiſpanis non minus nota, quàm notiſſima, unde medicus quidam ſenex Italus morti proximus, πράξεως ſuæ ſecretum tale filio ſuo aperiebat: *Dieta ed i ſervitiali, guariſcono tutti i mali.* Concinnantur ex variâ ingredientium claſſe, & ex his nunc Mitiora, nunc Fortiora, prout vel humores pertinaciter impactos educendi, vel vapores revellendi, vel flatus diſcutiendi animus eſt, præſcribuntur & applicantur.

℞. *Rad. lilior. alb.*
alth.
malv. a. ℥iij
Herb. violar.
pariet.
branc. urſin. a. m. j.

fu-

fumar.	*ad dimid part. conſumt.*
cochlear.	*Colatur.* ℞. ℥viij. *adde*
Flor. chamomill. Rom. a. m. ß.	*Elect. Benedict. laxat.* ℥vj.
Bacc. laur.	*confect. hamech.* ℥ij
junip. a. ℥ij.	*ol. amygd. dulc.*
Sem. melon.	*ſambuc. a.* ℥ß
aniſi.	*rutac.*
fœnicul. a. ℥iij.	*Sacch. rubr. a* ℥ij
cartham. ℥j	⊖ *commun.* ℥ß.
Coq. in ſ. q. juris carnis.	*M. F. clyſter.*

II. Suppositoria ſ. βάλανα Græcis dicta, ubi æger debilior, locum habent. Uſualia in officinis proſtant. Leniora ex ſævo hircino, caulibus radicis betæ, bliti, braſſicæ & mercurialis fiunt: Mediocria, addito melle: Fortiora additis purgantibus. Quæ ſi neque æger ferat, LINIMENTA purgantia umbilico imponenda ſunt. Uſuale eſt *ungventum de Artanit. maj. Meſ.* cui purgantia denuò immiſceri poterunt.

Per OS Vomitoria dicuntur, quæ locum habent, ſi materia circa orificium ventriculi hæreat, cæteraque conſentiant. Alioquin & reliqui in tunicis ventriculi impacti humores, cavisque viſcerum contenti, non rarò iisdem educuntur. Inter Mitiora vulgò *aq. tepida* habetur, cum pauxillo *olei, mellis & ſalis.* Fortiora, *Oxymel ſcylliticum. Syrup. de Tabac. Hellebor. alb. ex Galen. 7. m. m. 11. Diaſar. Fernel. Aq. benedict. Ruland. Sal* ⊕*li vomitiv. Gilla Theophraſt. ex* ⊕*lo Ungaric. & veneris parata. Tobias Coberus Obſerv. Ungaric. 3. Raphani Auſtriaci eſſentiâ*, addito corrigentis loco parum tincturæ croci, ad 3. vel 4. g. in decocto convenienti vel ſaccharo roſaceo, aſſumtâ, faciles vomitus concitatos vidit. Et notat *Ferdinandus Ponzetus lib. 2. t. 1. cap. 2. Raphanum* in templo Apollinis Delphico cæteris cibis prælatum, ut diceretur ex auro: beta ex argento: rapum ex plumbo. Cautelas & Dosin annotat *Jul. Caſ. Claudin. lib. 2. de ingreſſ. ad infirm. ſ. 2. cap. 3.*

PRÆPARANTIA, quæ humores craſſos & viſcidos attenuant & incidunt, calidos alterant, aduſtos contemperant, certis quibusdam legibus comprehenduntur, I. ut ſint aperientia &

attenuantia, citra tamen inſignem caliditatem & ſiccitatem, utpote, ex quibus meſenterio partibuſque inflammatis majus *καῦμα* ſuccreſcere poſſet. II. Sint in humectatione paulo pleniora, & in frigiditate moderata, partim ad ſuprimendum partium incendium, partim ad obſtructiones felicius reſerendas. III. Sint liquida potius, quam ſicca. Idcircò ex *Arculani* conſilio *in 9. Rhaſ. com. cap. 16.* pillulæ per ſe ventriculo raro exhiberi debent. IV. Quantum licet appropriata & parti affectæ, & humori peccanti; conſilio *Dictatoris noſtri 1. Epid. com. 2. t. 50.* ut in morbis proſimus vel ſaltem non noceamus. VI. *Aetii* conſilium arripiendum, ut aſſiduitatem remediorum evitemus, & per epicraſin potius ſeu certis intervallis curam continuemus. Conſulimus hoc ipſo & nobis & naturæ, quæ *τῶν νȣσῶν ἰητρός* ab *Hipp. 6. Epid. com. 5. t. 1.* dicta, remiſſionibus iſtis ſummoperè delectatur.

MATERIA, quæ varia & multiplex eſt, deſumitur I. ex PENU GALENICO SIMPLICIUM; RAD. 5. *aperient. ſcorzoner. polypod. glyzyrrh. centaur. maj. alth.* CORT. *cappar. tamariſc. fraxin.* FOL. *ceterach. chamæd. lingv. cervin. capill. Veneris. cuscut. fumar. cochlear. naſturt. veronic.* FLOR. *borrag. bugloſſ. violar. centaur. min. ſambuc.* SEM. *anis. fænicul. endiv. 4. frigid. maj.* FRUCT. *amygd. d. uvæ paſſ. min. &c.* COMPOSITA, ſunt: *Syrup. de 2. radic. Byzantin. De cichor. ſ. De pomis Borsdorffian.* Excellit *ſyrup. ſpecificus antimelancholico-hypochondriacus Donati ab Altomari. Aquæ Officinarum noſtrarum,* ut ſunt: *aqua polychreſta D. Brendel. Aperitiva compoſit. Parentis mei. Deſtillatum ex ſarſaparillâ Rolfinckii. Rhizotica Zwingeri & antiſcorbutica Quercetani* iisdem ſcopis annumerari poſſunt. II. CHIMICIS ex ſubſelliis promuntur. ESSENT. *abſynth. meliſſ. cardv. B.* EXTRACT. *veronicæ, fumar. centaur. min. ſcolopendr.* SPIRIT. *cochlear. lign. guaiac. 🜿ri. C. C. 🜿ri ſat. ⊕li. ⊖lis. Miſtura ſimplex* SAL. *cremor 🜿ri roſat. & violat. item magiſter. ejusdem ⊕lat. Solare, Lunare & Martiale. ⊖ ⦶tri balſam.*

Si bilis admixta cum *intemperie* jecoris adſit,

℞. *Seri caprini. deſtill. C. ℥iij*
Syr. de cichor. ſ.
de abſynth. ā. ℥iß.

Spir.

Spir. cochlear. ʒj.
Eſſent. citri. ℈ß.
M. F. potio.

Si circa ventriculum & primas vias abundet Pituita,

℞. *Aq. aperitiv. noſtr. Parent.* ℥ij
Miſtur. ſimpl. theriacal. ⊕*lat.*
♀*riſat. camphorat. Rolfinck.* ʒß
Eſſent. cort. aurant. ℈j
Extr. acori veri
Magiſter. ♀*ri Lunar. a. g. v.*
Miſce.

Cremorem abſynthii in praxi laudat *Mercurialis ſero caprino* dilutum. *Aetius* huic præfert *decoctum pulegii cum florib. centaur. min. Johann. Hartmann. in praxi chimatricâ* excellens hypochondriacum *digeſtivum* parat ex ⊖ ♀*ri cryſtall. & ol.* ⊕*li vel acido* 🜍*ris*, & in decocto cholagogo & phlegmagogo, cum ſuis corrigentibus & carminativis, ægris exhibet.

Atra bilis, ſi & illa in liene peccet,

℞. *Aq. deſtillat. ex ſarſaparill. Rolf.* ℥iij.
Syr. de acetoſ. citri
perlat. ejusd. ʒvj.
Spir. ♀*ri rectific.* ℈ij.
Tinctur. corall. ℈j.
M. pro plurib. doſ.

℞. *Magiſter. perlar.*
corallor. a. ℈j.
Fœcul. bryon.
radic. ireos a. ℈ß.
⊖. *fraxin.*
ſcolopendr. a. g. v.
ol. aniſi
citri a. g. ij.
M. F. pulvis. Dividatur in 4. part. æqual. pro 4. doſib.

Cornel. Celſ. abſinth. decoctum, in quo ſæpius ferrum candens extinctum fuit, his non immeritò annumeratur. Videmus animalcula exiguos lienes habentia, quæ apud fabros ferrarios vivunt. Vina, Cerevisia medicata, ſvadente neceſſitate ex uſu erunt. Thermæ & Acidulæ ſuâ quoque prærogativâ, juſtô regimine uſurpatæ, non carent. In catholicâ,

℞. *Summitat. abſinth. Pont.*
Herb. card. bened. a. p. iij.
ſcolopendr.
cuſcut.
epatic. nobil. a. p. ij.
Fol. lingv. cerv. no. ij.

Flor.

Flor. 4. *cordial.*
centaur. min. a. p. j.
Cortic. tamariſc.
cappar. a. ℥ß.
Bacc. laur.
juniper. a. ℥ij.
Schœnanth.
Mac. a. ℥j.

Conciſa, & contuſa groſſ. mod. dentur pro ſacculo ſerico 2 canth. vini tenuioris, imponendo. De quo interpoſito uno, aut binis diebus, hauriat manè, calidè cyathum unum.

Præparatis & ad exitum diſpoſitis humoribus, PURGANTIA imitantur, quorum lex I. ne transcendant mediocritatis ordinem; quo ipſo adimplemus magni *Avenzoaris* conſilium, ne medicamenta μοχθηρὰ in uſum trahamus. Et cum, ut *Solenander* ait, ventriculus ſemper laboret, ne ſecundum *Rondeletium* fortioribus ipſum exaſperemus, & ita humori ad ventriculum tendenti plus proſimus, quàm obſimus. II. Ne humectantibus ſint deſtituta, ad præceptum *Meſues cap de melanch.* III. ut ſæpius repetantur, IV. A levioribus incipiendum & ad fortiora progrediendum. Semper tamen & naturæ impulſus & humoris peccantis motus & inclinatio, nec non meatuum conditio obſervanda veniunt, ſiquidem & hæc Saturni filia, ut reliquæ, certos ſuos habet terminos, ad quos antequam perveniat, ſi medicamentis multum exaſperetur, plerumque acerbior redditur.

Pro BILE redundante *Crato rhabarbarum cum ſacch*, ſi epar fomitem dederit, commendat. Idem facit *ejus extractum. Scammon. cum S. V. & ſantal. correct. & extract. Pulvis polychreſt. Officinarum noſtr.* omni ex parte ſatisfaciunt.

Pro PITUITA, *agaric. præparat & in extracti formam redactus, mechoacann. turpeth. ſyrup. diaſcr. Andernac. Pulv. laxativ. vegetabil Rolfinck. pillul. cochiæ, aloephang.* ſufficiunt.

Pro ATRA BILE, proſtant *Sena, epithym. hellebor nig. præpar. ejuſdem extractum & ſyrupus. Maſſ. pillul. panchymagog. Excell. Præſid.* ♀*tar. Quercetan. Pomum helleboratum. Roderic. à Fonſeca Conſult. Tom. 1. conſ. 23.* commendat.

SEROSI cum flatibus prædominantes, napellum ſuum timent *gummi de Peru. antim. Extract. diacarth. cucum. ſylveſt. grana ricini &c.*

Ex

Ex his variæ medicamentorum formulæ eruuntur. Et ſi
PLURES peccaverint humores,

℞. *Pulv. laxat. vegetabil. noſtri Præſidis* ℈ß
♀ri ⊕lati g. vij.
Diagr. g. iij
Ol. aniſ. g. ij.
M. F. pulvis.
pro 1. doſ.

℞. *Fol. ſenæ Alexand. mundat. ſ. ſ.* ℥ß
Rhabarb. El.
Gialap. reſin. a. ʒij
Fibrar. hellebor. nig. præparat. ʒj
Fol. ceterach.
agrimon.
epatic. nobil. a. p. ij
Flor. borrag.
bugloſſ. a. p. j
Semin. papav. a. ʒß.
aniſi
fœnicul. a. ℈ij
Coq. in ſ. q. aq. fontan.
Colatur. ℞. ℥iij. *adde*
Oxymel hellebor. Geſn.
Syrup. de pomis a. ℥ß
M. F. potio.

℞. *Syr. diaſer. Andernac.* ℥vj
Extract. El. è ſucc. roſar. ʒß.
rhabarb. ℈ß.
Scammon. correct. g iij
Aq fumar. ℥iß
Elixir citri g viij
M. F. potio.

℞. *Rhabarb. El.* ℈iiij.
Agaric. troch. ℈ij
rad. hellebor. nig. ℈j
Flor. cordial. a. p. ß
Sem. aniſi
fœnicul. a. ʒß.
Schænanth. ʒſ.
Infunde per noctem in loco calid. in aq. endiv. & taraxac. a. q. ſ.
Cras manè fact â levi ebull. cum expreſſione.

℞. *Colatur.* ℥iij, *adde*
Syrup. roſ. ſolut. ſ. ℥i.
de cichor. c. rh. ℥ß.
Succ. citri depur. ʒj
M. pro hauſtu.

℞. *Extract. rhabarb.* ℈ß
helleb. nig. g. v.
Pulv. polychreſt. g. iij
conſerv. roſarum ʒſ.
Cum ſacch. q. ſ.
M. F. bolus.

℞. *M. P. panchymag. Rolfinck.* ʒj
♀rear. Quercet. ℈j.
⊖ abſinth.
fraxin. a. g. v.
Ol. aniſi
citri a. g. iij.
cum ſyr. de fumar.
F. pillul. no. XXXV.
pro 6. doſ.

GELATINA C. C. purgans, MORSULI purgantes ex radice gialap. VINA MEDICATA ad ægroti palatum, ex his concinnari ſolent.

E CLY-

Clysteres quoque & Vomitoria fortiora paramus, ita, ut omni ex parte ægris operam præſtemus deſideratiſſimam.

SUDORIFERA & DIURETICA, peccante colluvie ſeroſâ, appropriatis & ſpecificis admiſta, in ſubſidium medicum revocari debent. ſed ita, ut intra cancellos mediocritatis, monente *Capivaccio* conſiſtant, ne flatuum generationis cauſæ & autores audiant. Ita, conſentiente *Rondeletio lib. 2. cap. 60. curat. med.* in declinatione præmiſſâ univerſali purgatione, non ſine felici ſucceſſu præſcribuntur. Pro decocto hydrotico

℞. *Scobis lign. ſanct.* ℥j
guajac. ℥ß
Rad. ſarſaparill.
gramin. a. ʒij
Cort. tamariſc.
cappar. a. ʒj
Herb. polytrich.
fumar.
ſcolopendr. a. p. iij
Infundantur per hor. 12.
poſteà coque in ſ. q. aq.
leniter ſ. a.
Colaturæ canth. ij. adde
Syr. de glyzyrrh.
capill. vener. a. ℥j
Tinctur. roſar. ⊕ *lat.* ℥iiij.
M. F. potio
De quo ſingulis diebus, ſumat ℥iij *horis matut. & ſudet in laconico per horam dimidiam.*

℞. *Remanent. decoct. adde*
paſſul. min. mundat.
rad. glyzyrrh. a. ℥j.
Coq. in ſ. q. aq. ſ.
Colaturæ ℔ iij *adde*
Syr. corall.
acetoſ. citri a. ℥ß
Tinctur. ♀*ri* ʒj
M. F. potus ordinarius.

℞. *Flor.* ✱ *Martial. g.* v.
Ant. diaphoret. ℈ß
Magiſter. perlar.
C. C. a. g. iij
corall. g. vj.
Bezoar. or. g. j
M. F. pulvis.

℞. *Theriac. Andromach.* ʒß
Bezoart. mineral. g. vij
⊖ *abſinth.*
fraxin. a. g. iij.
cum ſacch.
F. bolus.

Diuretica magni remedii medicina, teſte experientia & autoritate *Galen. 2. ad Glauc. 2.* nullo ſilentio involvenda. Quomodo lieni conferant, quasve per vias, obſcurum dictu eſt. Unicuique de hac re liberum judicium eſto. Paradigmatis loco ſerviat.

℞

℞. Sem. 4 frigid. maj. excort. a. ʒß
napi
citri ʒi
Aq. acetoſ. Hiſp. ℥ij
gramin. ℥j
fœnicul. ℥ß
F. l. a. emulſio. adde
Syrup. de capill. Veneris
2. rad. a. ℥jß
Spir. flor. ſambuc. ʒß
M. pro potu.

℞. ⊖ abſinth. ℈i
geniſt. ʒß
Sacch. cand. parùm
M. F. pulvis pro 4 doſ.

Prodeſt & SERUM CAPRINUM alteratum, ſecundùm *Dioſcoridem* paratum, addito ſucco limonum, citri & ſpir. ♀ri vel ⊖lis.

ALTERANTIA, quæ reliquias morbi ſolvunt, & partium affectarum vires reficiunt, debent ſecundùm *Avicenn.* I. Cor cerebrumque ſimul reſpicere. II. Alternis vicibus poſt præparantia & purgantia exhiberi. III. Ventriculo non multùm obeſſe. MATERIA ſunt medicamenta, 1. SPECIFICA & APPROPRIATA. 2. A QUALITATE PECULIARI & OCCULTA AGENTIA. Et ſunt vel INTERNA vel EXTERNA. Sic VENTRICULO INTERIUS expedit confectio ſeq. *Caſp. Hoffmann. Archiatri Brandeburgenſis*:

℞. Extract. aromat. roſat. ℈j
lign. aloës ℈ß
liquirit. g. v.
Sacch. in aq. roſ. q. ſ. ℥iij
affuſis ol. aniſ. g. vj.
M. F. rotulæ. Vel:

℞. Conſerv. abſinth.
cochlear. a. ʒiij
roſar. ⊕latæ.
borragin. a ʒij
Cortic. enul. campan. condit.
aurant. condit. a ʒiß
Nuc. Indic. condit. no. j
Spec. diaromat. roſat. ℈ij
roſat. novell. ℈j.
Cum ſyrup. de corall. q. ſ.
M. F. Electuarium, ſumendum quantitat. nucis juglandis pro ratione ægri & medici.

EXTERIUS *ceratum ſtomachale Officinarum* convenit, cui *ol. de menth. & abſinth, pulv. maſtich.* ſuperinſpergitur. *Emplaſtrum de cruſtâ panis ſpeciebus diaromatic. roſat. & aceto caryophyll. imprægnat.* paratiſſimum remedium eſſe ſolet. Item *ungvent. Officin. Jenenſ. ſtomach. Ol. ſtomachicum Magni Ducis Hetruriæ. Ceratum Hiſpanic. ex tacamah. ſtyrac. calamit. ambr. gryſ. moſcho & novâ cerâ conſtans.*

EPATI laboranti ſuccurritur JULEPO ſeqv.

℞. *Conſerv. fl. nymph.*
cichor. a. ℥j
Rob ribium ℥ß
Diſſolvantur ſuper ignem leniter in aq. tamarind.
℔ß. *colatur. adde*
Aq. taraxac.
Scorzoner.
cochlear. a. ℥j
Tinctur. Martis corall. ʒß
Confect. hyacinth.
Sacch. roſat. tabulat. a. ʒij
F. l. a. potio.
Detur cochlear. j

Inter EXTERNA habentur *ceratum ſantalin. ungvent. camphorat.* Poſſunt FOMENTA parari ex *agrimon. eupator herbisq; antiſcorbut.* addit. pulv. *ſpecier. diarrhod. Abbat.*

LIENI affecto conſulimus INTERNIS:

℞. *Aq. antiſcorbutic. Quercetan.* ℥iij
antimelanchol. Fiſcher. ℥j
Syrup. ſcolopendr.
cochlear. a. ʒx.
Miſtur. ſimpl. ʒj.
Spir. cochlear. ʒß
Sacch. perlat.
roſat. a. ʒiij
Fol. auri no. ij
M. F. potio. Doſis cochl. j

℞. *Herb. ſcolopendr.*
fumar.
cuſcut.
cochlear. a. p. ij
Fol. ling. cerv. no. ij
Flor. meliſſ.
borrag.
Rad. filic.
aſparag.
gramin. a. ʒiij
Cort. capp.
citri exſicc. a. ʒj
Sem. aniſi
fœnicul.
melon. a. ʒß
Cinamom.
Squinanth.
Mac. a. ℈j
Coqv. in ſ. q. aq. endiv.
Colatur. ℞. ℥iiij
adde ſyrup. de fumar.
flor. bugloſſ.
Tinctur. chalyb. ʒß
♀ri ⊖lat. ℈j
M. F. potio, pro 2. vicib.

EXTERIUS *unguentum ſplenetic. Jenenſe*, convenit vel ſeqq.

℞. *Emplaſtr. de melilot.*
bacc. laur. a. ℥j
Ammoniac. in acet. ſolut. ℥ß
Pulv. ſcolopendr. ʒii
Cum ol. de cappar. q. ſ. & modico cera

Obducatur ſupra alutam
Serico rubro tegendam, & F. l. a. emplaſtr.
ad formam lingvæ bovinæ.

Mesenterium, Omentum & Pancreas, ſi adſint flatus & murmura, juvat Interius *caſtoreum ex poſcâ datum:* Exterius *ſuperillitum cum oleo amygd. amarr. rutac. & fœnicul. Galen. 11. de ſimpl. medicament. facult. 11.* vel.

℞. *Pulv. Cachect. Quercetan.* ℥ß
Ol. cinamom.
fœnicul. a g. iij.
D. in ſcatul.
De quo manè & veſperi in brodio vel vino cum pane ſumat. ℈j

℞. *Elixir proprietat. Paracelſi* ℥ij
D. in vitro.
De quo g. viij. vel ℈ß
in jure pulli gallinac.
ſumat poſt diluculum.

Exterius foveatur affecta regio.

℞. *Herb. veronic.*
chamædr. a. m. j.
cochlear. Mß.
Cort. fraxin.
aurant. exiccat. a. ℥ß
Sem. portulac.
melon. a. ℥j
dauc.
ammios. a. ℥iij
Spic. Indic.
Calam. aromat.
Cyper. a. ℈ij

Conciſa, & contuſa groſſo modo, F. ſacculus in modum cujusdam latioris cinguli.

Cordi & Cerebro ſympathicè affecto in omni melancholiâ propoſuit *Roderic. à Fonseca Conſult. tom. 2. cons. 82. pulverem ſaphir. diſſolut. in ſucco limon.* ℥j. *Ol. mellis* ℈j *cum Julapio* exhibitũ pro duab. vicibus. *Ambra rectificata Rudolphi Imper. ab Eliſabeth. Regina Angliæ ipſi communicata. Hartmann. in Prax. Chimiatr. Donat. ab Altomar. Antidot. Theriac. Andromach. Mithridat. Damocrat. ad* ℥j. per intervalla præſcripſit. Prodeſt etiam *Confect. Alkerm. ſine lapide lazul. præparata.* Hiſtoriam *Amat. Luſitan.* habet cujusdam, cui ex frequenti hujus confectionis uſu, grave ſangvinis ſtillicidium accidit. Subſcribunt huic Neotericorum plurimi, id quod mihi aliquando contigiſſe memini. *Lapis Belzaar. ad g. iij c. ambr. grys. exhibitus, in aq. borragin. & bugloſſ.* in quâ *aurum decies* fuerit extinctum,

illos, qui ſoli loquuntur, ex ſententia *Avicenn. cant. lib. 2. t. 2. cap. 78.* ſanandi & reſtituendi, vim habet.

INTERNÈ.	EXTERNÈ.
℞. *C. C. ſpagiric. calcinat.*	℞. *Aq. meliſſ.* ℥iij
Ebor. foſſil. a. ℈ij	*fl. citri* ℥j
Hyacinth. p. p. ℈j	*carfuncul.* ℥ß
Lapid. belzaar.	*Spec. temperat. cordial.* ℈j
Succin. alb. a. ℈ß	*Eſſent. croc.* ʒß
Spec. diamargar. frigid. ʒj	*Spir. cinamom.* ℈j
Sacch. perlat. ʒiij	*Acet. roſat.* ʒij
Ol. aniſ.	*M. F. Epithema, in quod lintea-mina ſæpiùs intingantur & applicentur.*
meliſſ. a. g. iij.	
Fol. aur. no. ij	
M. F. tragea.	

Opus eſt non rarò, ut patiens, mulier cum ſit, UTERO proſpiciamus, itaque INTERNE:

INTERNE:	EXTERNÈ:
℞. *Vini chalybeat.* ℥iij	℞. *Ol. N. M. expreſſ.*
Syrup. cochlear. ʒvj	*caſtor.* ℈j
artemiſ. ℥ß	*lign. rhod.*
Aq. hyſteric. Rolfinck. ʒiij	*citri*
Tinctur. cort. aurant. ℈j	*meliſſ. a.* ℈ß
♀*ri* ℈ß	*Ceræ virgin. parum.*
Spir. ceraſor. nigr. ℥ß	*M. F. ungventum, quo inungvantur regio cordis, nares & carpi manuum.*
Sacchar. cand. alb. ʒij	
M. F. potio. Sumat manè & veſperi cochlear j	

THERMARUM fructus ex *Sennert. tom. 1. prax. p. 2. cap. 12.* deſumi poſſunt. In Italia agri Patavini reliquis præcellunt. BALNEA aquæ dulcis *Aretæus* cum *Galeno* non ſatis efferre poteſt. Sacra Romanis erant, ob arcanam conditionem, quam refrigerando & calefaciendo hominibus præſtabant. *Franciscus Hilshemius* præter *Jul. Cæſ. Claud. appendice ad tractat. de ingreſſu ad infirm.* in *Spicilegio ſuo de cerebri & capit. affect. cap. 11.* MODUM, TEMPUS & ORDINEM annotare non oblitus fuit.

A PECULIARI QUALITATE, inter Empirica *Victor Favent. tria ova ſorbilia* commendat usque ad centum & unum epota.

Ae-

Aetius Tetrabil. 3. ſerm. 1. cap. 2. Trochiſc. de ſucco chelidon. inſpiſſat. *Quercetan.* *eius extractum ad* ℈j. *ſem. ſpatul. fœtid. Sal. chelidon. leviſtic. centaur, caryophyllat.* ſingularibus annumerat. CHALYBEATA *Jul. Cæſ. Claudin. loc. cit. & Epiſt. reſponſor. 29.* melancholiæ hypochondriacæ alexipharmaca dicta, omnibus his palmam præripiunt. Venerandus *Præceptor* noſter & *Præſes* ſummâ cum felicitate illorum modum, præparationem, & uſum nos docuit *in diſp. chimic. de Marte & Venere*, inibique *Electuarium chalybeatum* illud decantatiſſimum *Fabricii Barzonii Profeſſor. Bononienſis*, propalavit.

III. IN ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΩ rerum ſex non naturalium dictarum ratio & reſpondens omnibus his proportio, quæ certis tamen regulis vix contineri poteſt, emergit. AER eligatur clarus, & ad humiditatem inclinans. MUTATIO aëris plurimùm commodat, juxta *ſenis noſtri* oraculum: *γῆν μεταμείβειν σύμφορον ἐπὶ τοῖσι μακροῖσι νοσήμασιν. 6. Epid. comment. 5. t. 19.* CIBUS ſit εὔκρατ@ καὶ εὔπεπτ@, alterandi, attenuandi & corroborandi vi pollens, qualem præcipit *Galen. 3. de loc. aff. 7.* CARNES teneriores, non pingves, nec frixæ, neque aſſatæ, ſed elixæ & conditæ *paſſulis minor. ſucc. citri, cortic. eorund. cinamom. croco. fl. 4. cordial. &c. Paternus Profeſſ. Patavinus* plurimos melancholicos curavit eſu pullorum & gallinarum enutritarum milio macerato in decocto hellebor. nigr. PISCES ſaxatiles & puris ſub undis verſantes, ut funduli, percæ &c. Proſunt. SALSAMENTA ex *cochleariâ cum aceto & modico ſacchar.* confecta. *Cappar. acet. condit. Anton. Beniven.* refert, ſe civem ſeptennali ſplenis ſcirrho laborantem ſolo decocto *abſinthij & eſu cappar.* paucorum dierum ſpacio reſtituiſſe. *Caules lactuc. Ital. aceto & oleo condit.* Practici Itali dilaudant. *Fœniculum marinum* ſale & aceto conditum, quos ventriculo corrupto fructus conferat, illi non neſciunt, qui loca maritima habitantes, piſcibus potiſſimùm veſcuntur. Cui *naſturtium & ſinapi muſtulatum* noſtratium virtute vix cedit. EMBAMMATA quoque parari poſſunt. Exemplum *Amatus Luſitanus* in ſimili affectu proponit. Recipit hic *amygdal. d. excortic. piſtat. recent. mundatas a. q. ſ. in mortario optimè contundit, quibus addit jecinoris pulli unius atq; alterius, ſacchari, ſucc. agreſt. cinamom. & aq. roſar. parum*, ſicque parat intinctum ſapore jucundiſſimum, uſibusque prædictis addictiſſimum. POTUS ſit cereviſia defæcata, aut medicata, *abſinth. baccar. laur. ling. cerv. & ſcolopendr.* VINUM tenue (in quo chalybs candens extinctus fuit)

fuit) ad legem *7. Epid. ægrot. 129.* non erit improbandum. *Laertius de Zenone Philoſopho* narrat, ipſum epoto vino ab irâ, quâ ſæpiùs afficiebatur, deſtitiſſe & quieviſſe. Dulceſcunt ſæpè vino ingenia, multosque inter pocula vexat miſericordia.

Somnus Moderatus non negligendus. Vigiliæ immoderatæ, ſtudioſorum noverca, exulent; moderatæ probantur *Hipp. 6. Epid. com. 5. t. 9.* pulchrè de his: πόνος τοῖσιν ἄρθροισι καὶ σαρκί· σῖτος, ὕπνος σπλάγχνοισι. Alvus pro ratione reſpondeat, ſi non, ſui officii admonenda. Ut Affectus Animi contrarii moderentur, Musicam, *Celſi* monitu, antithoram, quâ *Athen. lib. 14.* teſte, multi magni curati ſunt morbi, ſvademus. Senſus oblectentur jucundis colloquiis. *Helenam,* Ægyptiis medicamentis in cratere mixtis, mœſtitiam diſcutere ſolitam, vetuſtas credidit. *Philoſtrat. 7. in vit. Apollon.* Sunt etiam rationibus in contrarium ducendi, quandoque acriter objurgandi & minis tractandi. Venus licita ſit licita, ſed & moderata. *Bernhard. Patern. Pract. med. Profeſſ. Patavin.* vidit ſacerdotem, piiſſimum & optimum, qui cum nollet uti venere, in melancholica graviſſima ſymptomata incidit. Tandem ita vivat, ut vixiſſe dicatur; ſiquidem id quod ſapit non nutrit hominem ſed Gulam. Prudenter *Fernelius Patholog. cap. 14.* nullâ calamitate & ærumnâ premetur, qui vitæ ſuæ fundamentum jecerit temperantiam. Et hìc lineam ducimus.

Summus omnium affectuum moderator jubeat, ut hi tranquillo ſtent talo, definitis ſe patiantur circumſcribi limitibus, ne extra oleas aberrantes, admirandi conſilii animal, divinarum & humanarum rerũ Horyzontem, in avia præcipitent. Sit MENS ſana in corpore ſano: nullam hanc inumbrent tenebræ, nullæ nubes offuſcent, ſed claris micantem radiis ὑγιεία ſtabiliat & lœtis coronet donis. Luceant divinæ majeſtatis in eâ ſcintillæ, ſummiq; Principatus in eâ dominentur faſces: ne vanis Imaginatio deluſa ſpectris, ſecura puerili metuens lapſu, ipſi fucum faciat. Corpus ſpectabili artificio expolitum benè habeat. Nullam moveat ſeditionem Lien: juſtus Ventriculi omnia firmet membra vigor: Jecur αἱματώσεως δημιουργισμὸς juſtâ bilance alibilem humorem ſingulis diſpertiat coloniis. Sic omnibus in parvo etiam mundo Pax & Securitas, anteferenda bonis, mutuis ſe excipient oſculis, gratâque viciſſitudine benè valere Omnia imperabunt.